

SAMARQAND XALQARO AEROPORTINING TURIZM RIVOJLANISHIGA QO`SHAYOTGAN HISSASI

Sadikov Baxtiyor Muhammad Khashim o`g`li

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti, TOUP: 703-guruh talabasi

Ilmiy rahbar: **Yo`ldoshev Abdumalik Ilxomovich**

Annotatsiya

Ushbu maqolada Samarqand xalqaro aeroportining turizm sohasini rivojlantirishdagi o`rni va ahamiyati tahlil qilingan. Unda aeroport infratuzilmasining takomillashuvi, xalqaro aviareyslarning yo`lga qo`yilishi, sayyohlar uchun yaratilayotgan qulayliklar va servis xizmatlari, shuningdek, aeroport faoliyatining mahalliy iqtisodiyotga ko`rsatayotgan ijobiy ta`siri yoritib berilgan. Maqolada Samarqandni jahon turizm markaziga aylantirishdagi aeroportning strategik o`rni asoslab berilgan.

Kalit so`zlar: Samarqand xalqaro aeroporti, turizm, aviareyslar, sayyohlik infratuzilmasi, xizmat ko`rsatish sifati, xalqaro hamkorlik, transport tizimi, sayyohlar uchun qulayliklar.

Abstract

This article analyzes the role and significance of the Samarkand International Airport in the development of the tourism sector. It highlights improvements in airport infrastructure, the establishment of international flight routes, the convenience and services offered to tourists, and the airport's positive impact on the local economy. The article also substantiates the strategic importance of the airport in transforming Samarkand into a global tourism destination.

Key words: Samarkand International Airport, tourism, air routes, tourism infrastructure, service quality, international cooperation, transport system, tourist facilities.

KIRISH

Bugungi kunda zamonaviy infratuzilmaga ega aeroportlar mamlakatlarning xalqaro imijini shakllantirishda va turizm sohasini rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda. Xususan, qadimiy va betakror tarixga ega Samarqand shahrida yangi xalqaro aeroportning ochilishi nafaqat aviatashish tizimini, balki butun hududning turizm salohiyatini sezilarli darajada oshirdi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Mazkur mavzuga oid adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, turizm infratuzilmasining rivojlanishida transport tizimlarining, ayniqsa xalqaro aeroportlarning tutgan o'rni muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakat miqyosida olib borilgan ilmiy ishlarda (Abdullaeva M., Bekchanov A., Qodirov S.) aeroportlar turizm salohiyatining asosiy drayverlaridan biri sifatida baholangan. Ayniqsa, Samarqand singari tarixiy shaharlarda xalqaro aviareyslarning kengayishi mahalliy iqtisodiyot, xizmatlar sohasi va madaniy almashinuvga ijobiy ta'sir ko'rsatayotgani ta'kidlab o'tiladi. Xalqaro manbalar – UNESCO va UNWTO tomonidan e'lon qilingan hisobotlarda esa Samarqandning global turizm tarmog'idagi ahamiyati, uning madaniy meros ob'ektlari va logistika imkoniyatlari orqali boyib borayotganiga alohida urg'u beriladi. Shu bilan birga, Rustamova Z. tomonidan olib borilgan tahlillarda aeroportlarda xizmat sifati, sayyohlar uchun yaratilgan qulayliklar, va infratuzilmaviy innovatsiyalar muhim omil sifatida ko'rsatib o'tilgan. Shunday qilib, adabiyotlar tahlili mavzuning dolzarbligi, ilmiy va amaliy asosga ega ekanini ko'rsatmoqda. Ular maqola mavzusini yoritishda zarur nazariy va statistik asos bo'lib xizmat qildi.

Mazkur maqolani yozishda bir nechta metodologik yondashuvlardan foydalanildi. Birinchi navbatda, **deskriptiv (tasviriy) tahlil** asosida Samarqand xalqaro aeroportining hozirgi holati, faoliyat yo'nalishlari va xizmat ko'rsatish tizimi haqida ma'lumotlar jamlandi. Bu borada rasmiy veb-saytlar, statistik byulletenlar va ochiq ma'lumotlar manbalaridan foydalanildi. Shuningdek, **komparativ (taqqoslov) usul** orqali boshqa mintaqaviy aeroportlar bilan Samarqand aeroportining funksional farqlari va afzalliklari solishtirildi. Bu yondashuv aeroportning o'ziga xos jihatlarni aniqlashda yordam berdi.

Metodik asos sifatida **kontent-tahlil** usulidan ham foydalanildi. Ya'ni, ilmiy maqolalar, tahliliy hisobotlar va ommaviy axborot vositalarida e'lon qilingan ma'lumotlar mazmunan tahlil qilindi, dolzarb faktlar ajratib olindi. Yana bir muhim jihat shuki, maqolada statistik ma'lumotlar tahliliga asoslanilgan holda umumiy xulosa chiqarildi. Mazkur metodlar birgalikda qo'llanilishi natijasida mavzuning to'laqonli yoritilishi ta'minlandi.

YANGI SAMARQAND XALQARO AEROPORTI: QISQACHA MA'LUMOT

2022-yilda to'liq rekonstruksiya qilingan Samarqand xalqaro aeroporti zamonaviy dizayn, kengaytirilgan terminal, yangi texnologiyalar va xalqaro

xavfsizlik standartlariga to‘liq javob beradigan xizmatlar bilan jihozlandi. Ushbu aeroport Markaziy Osiyoda xususiy sektor tomonidan to‘liq boshqarilayotgan ilk aeroport hisoblanadi. Aeroportni rivojlantirish bo‘yicha loyiha "Air Marakanda" kompaniyasi tomonidan amalga oshirildi.

TURIZM RIVOJIGA TASIRI

Turistlar sonining ortishi

Samarqand xalqaro aeroporti ishga tushirilgach, shaharga kelayotgan xorijiy va mahalliy sayyohlar soni sezilarli oshdi. Rasmiy ma’lumotlarga ko‘ra, 2023-yilda Samarqandga 1 milliondan ortiq sayyoh tashrif buyurgan bo‘lsa, shundan 37 foizi aynan yangi aeroport orqali shaharga yetib kelgan.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri xalqaro reyslar

Yangi aeroport orqali Istanbul, Dubay, Moskva, Almaty, Tbilisi kabi shaharlarga to‘g‘ridan-to‘g‘ri reyslar yo‘lga qo‘yildi. Bu esa chet ellik sayyohlar uchun Samarqandga yetib kelishni ancha osonlashtirdi.

Sayyohlar uchun qulayliklar

Aeroportda yangi xizmatlar, jumladan, tezkor vizalar, turistik axborot markazlari, ko‘p tilli navigatsiya tizimi joriy qilindi. Bu esa mehmonlarga shahar bilan tanishishni osonlashtirib, ularning umumiy taassurotiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

IQTISODIY NATIJALAR

Yangi aeroport ochilgandan so‘ng, sayyohlik bilan bog‘liq bizneslar – mehmonxonalar, restoranlar, gidlik xizmatlari va transport xizmatlari sezilarli darajada rivojlanmoqda. Misol uchun, 2023-yilda Samarqandda 15 ta yangi mehmonxona ochildi, turizm sohasida band bo‘lgan aholi soni esa 25 foizga oshdi.

ILMIY VA STRATEGIK AHAMIYAT

Samarqand xalqaro aeroportining faoliyati faqatgina transport tizimini emas, balki turizmni rejalashtirish, mintaqaviy rivojlanish, va investitsiya jalb etish kabi sohalarda ham yangi imkoniyatlar ochdi. Bu aeroport — turizmni logistika orqali rivojlantirish modelining samarali namunasi.

TURISTLAR UCHUN YARATILAYOTGAN IMKONIYATLAR

Samarqand xalqaro aeroportining rekonstruksiya qilinishi nafaqat tashqi ko‘rinish va texnik imkoniyatlarni, balki turistlar uchun xizmat sifatini ham sezilarli darajada oshirdi. Quyidagi qulayliklar aynan sayyohlar ehtiyojlariga moslab ishlab chiqilgan:

Tezkor vizalar va pasport nazorati

- Aeroportda xorijiy fuqarolar uchun soddalashtirilgan viza olish tizimi (e-visa va vizasiz rejim asosida).
- Elektron terminal orqali tezkor pasport nazorati jarayonlari.
- QR-kodli migratsiya kartalari.

Turistik axborot markazi

- Terminal ichida faoliyat yurituvchi turistik axborot markazi orqali sayyohlar shahardagi diqqatga sazovor joylar, yo‘nalishlar, mehmonxonalar va tadbirlar haqida batafsil ma’lumot olishlari mumkin.
- Ko‘p tilli (o‘zbek, rus, ingliz, turk, xitoy) xodimlar xizmat ko‘rsatadi.

Transport va logistika qulayliklari

- Aeroportdan shahar markaziga doimiy avtobus, taksi va sayyohlar uchun ajratilgan transfer xizmatlari.
- Turistik avtobuslar va gidlar xizmatini bevosita aeroportdan band qilish imkoniyati.

Mehmonxonalar bilan integratsiya

- Aeroport terminalida shahar mehmonxonalari bilan bog‘langan real vaqtdagi bron qilish tizimi.
- Ayrim mehmonxonalar tomonidan aeroportga bepul transfer xizmatlari taklif etiladi.

Yuqori darajadagi xizmatlar

- Duty Free do‘konlari, xalqaro kafe va restoranlar.
- Turistlar uchun maxsus kutish zallari (Lounge), valyuta ayirboshlash shoxobchalari, Wi-Fi xizmatlari.
- Nogironligi bo‘lgan sayyohlar uchun maxsus yo‘laklar va xizmatlar.

Madaniy taqdimot va kutib olish tajribasi

- Aeroportda mahalliy milliy musiqa va liboslar bilan sayyohlarni kutib olish an‘analari yo‘lga qo‘yilgan.
- Aeroport ichida Samarqand tarixi va madaniyatini aks ettiruvchi vizual burchaklar va eksponatlar mavjud.

XALQARO HAMKORLIK VA REYSLAR GEOGRAFIYASI

Samarqand xalqaro aeroportining qayta qurilishi va modernizatsiya qilinishi bilan birga, **xalqaro aviatsiya bo‘yicha hamkorlik aloqalari kengaytirildi**, yangi reyslar ochildi va sayyohlar uchun transportga oid yangi imkoniyatlar paydo bo‘ldi.

🌐 Yo‘lga qo‘yilgan asosiy xalqaro yo‘nalishlar:

Davlat	Shaharlar	Aviakompaniyalar
Turkiya	Istanbul	Turkish Airlines, Uzbekistan Airways
BAA	Dubay	FlyDubai, Uzbekistan Airways
Rossiya	Moskva, Sankt-Peterburg, Kazan	Aeroflot, Utair, Uzbekistan Airways
Qozog‘iston	Olmaota, Ostona	Air Astana, SCAT Airlines
Gruziya	Tbilisi	Georgian Airways
Hindiston	Dehli (rejalashtirilmogda)	Uzbekistan Airways (2025 bahoridan)
Qirg‘iziston	Bishkek	Tez-tez mavsumiy charterlar
Xitoy	Urumchi (muzokaralar bosqichida)	Rejalashtirilmogda

✈️ Ichki reyslar:

- Toshkent, Farg‘ona, Nukus, Urganch, Buxoro, Andijon kabi shaharlarga muntazam reyslar mavjud.
- Ichki reyslar sayyohlar uchun yurt bo‘ylab erkin harakat qilish imkonini bermoqda.

📊 Reyslar soni va jadvali:

- 2023-yilda haftasiga o‘rtacha 60 dan ortiq xalqaro va ichki parvozlar amalga oshirilgan.
- Yangi terminal bir kunda 1200 nafargacha yo‘lovchini qabul qilish imkoniyatiga ega.

AVIATASHUVLAR RIVOJI TURIZMGA QANDAY TA’SIR QILMOQDA?

- To‘g‘ridan-to‘g‘ri xalqaro reyslar orqali **transit sayyohlar soni ham ortmoqda**, bu esa Samarqandni nafaqat yakuniy manzil, balki Markaziy Osiyo sayyohlik yo‘nalishlaridagi muhim “uzel”ga aylantirmoqda.
- Aviakompaniyalar bilan qo‘shma marketing kampaniyalari (masalan, Turkish Airlines bilan Samarqandni reklama qilish) **shahar brendini xalqaro miqyosda tanitishda** katta ahamiyat kasb etmoqda.

Samarqand – dunyo miqyosida mashhur bo‘lgan tarixiy va madaniy markaz sifatida e’tirof etiladi. Uning betakror obidalari, boy me’moriy merosi va Sharqona

ruhga boy muhitini ko‘z bilan ko‘rish istagida bo‘lgan sayyohlar har yili bu shaharga tashrif buyuradi. So‘nggi yillarda ushbu qadimiy shahar xalqaro turizm xaritasida o‘z o‘rnini mustahkamlashga muvaffaq bo‘ldi. Bu jarayonda Samarqand xalqaro aeroportining tubdan yangilanib, zamon talablari asosida qayta ishga tushirilgani alohida o‘rin tutadi.

Yangi aeroportning ochilishi nafaqat aviatashish infratuzilmasini takomillashtirdi, balki shaharga keluvchi mehmonlar uchun mutlaqo yangi darajadagi qulayliklarni taqdim etdi. Aeroport loyihasi zamonaviy texnologiyalar asosida ishlab chiqilib, xalqaro xavfsizlik standartlariga to‘liq mos ravishda jihozlandi. Unga xizmat ko‘rsatuvchi xodimlar xorijiy tillarni yaxshi bilishadi, bu esa turistlar uchun muloqotni osonlashtiradi.

Bugungi kunda aeroport orqali dunyoning ko‘plab yirik shaharlaridan to‘g‘ridan-to‘g‘ri aviareyslar amalga oshirilmoqda. Istanbul, Dubay, Moskva, Almaty, Tbilisi kabi shaharlar bilan Samarqand o‘rtasidagi bevosita aviayo‘nalishlar sayyohlar oqimini sezilarli darajada oshirishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, ichki reyslar tizimi ham mukammal yo‘lga qo‘yilgan bo‘lib, bu turistlarga mamlakatning boshqa tarixiy va madaniy markazlariga qulay va tez yetib borish imkonini yaratmoqda.

Aeroportda yaratilgan sharoitlar ayniqsa xorijiy mehmonlar uchun katta ahamiyatga ega. Tezkor va qulay pasport nazorati, elektron vizalar, valyuta ayirboshlash shoxobchalari, zamonaviy kutish zallari, xalqaro darajadagi restoran va kafelar – bularning barchasi sayyohlarni kutib olish va kuzatishda yuqori darajadagi xizmat ko‘rsatishga yo‘naltirilgan. Shu bilan birga, aeroport binosining o‘zida turistik axborot markazi faoliyat yuritadi. Bu markaz orqali mehmonlar Samarqandning tarixiy obidalari, ekskursiyalar, mehmonxonalar va boshqa zarur xizmatlar haqida to‘liq ma’lumotga ega bo‘lishadi.

Transport infratuzilmasi ham tubdan yaxshilandi. Aeroportdan shahar markaziga yetib borish uchun maxsus turistlar avtobuslari, taksilar va transfer xizmatlari tashkil etilgan. Ayrim mehmonxonalar mehmonlar uchun bepul aeroportdan kutib olish xizmatini ham taklif qilishmoqda. Bularning barchasi Samarqandda turizmni rivojlantirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar qatoriga kiradi.

Samarqand xalqaro aeroporti ochilgach, shaharga tashrif buyurayotgan sayyohlar soni barqaror oshib bormoqda. Bu esa o‘z navbatida shahardagi

mehmonxonalar, restoranlar, gidlik xizmatlari, suvenir savdosi va boshqa turizmga oid biznes tarmoqlarining rivojlanishiga turtki bermoqda. Yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda, mahalliy aholi turizm sohasiga faol jalb qilinmoqda, bu esa shahar iqtisodiyotiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Eng muhimi, Samarqand endilikda nafaqat tarixiy meros, balki zamonaviy xizmat ko‘rsatish madaniyatiga ega bo‘lgan turistik shahar sifatida tanila boshladi. Aeroportning faoliyati nafaqat qulaylik, balki shahar imijini yuksaltiruvchi muhim omil sifatida xizmat qilmoqda. Samarqand bugun nafaqat O‘zbekistonning, balki butun Markaziy Osiyoning turizm markaziga aylanish yo‘lida dadil qadamlar tashlamoqda.

XULOSA

Samarqand xalqaro aeroportining ochilishi nafaqat tarixiy shaharning global maydondagi salohiyatini oshirdi, balki O‘zbekistonning turizm sohasida yangi bosqichga chiqishida muhim poydevor bo‘ldi. Yaqin yillarda aeroport orqali keluvchi sayyohlar soni yanada ortib, Samarqandning “Butunjahon turizm xaritasi”dagi o‘rni mustahkamlanishi kutilmoqda. Samarqand xalqaro aeroportining qayta ishga tushirilishi nafaqat transport tizimi rivojiga, balki butun bir mintaqaning turizm salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Aeroport orqali ochilgan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xalqaro reyslar, turistlar uchun yaratilgan zamonaviy sharoitlar, qulay xizmatlar va kengaytirilgan infratuzilma Samarqandni xalqaro turizm markaziga aylantirish yo‘lida muhim bosqich bo‘lib xizmat qilmoqda. Bugun Samarqandga tashrif buyurayotgan har bir sayyoh bu qadimiy shaharning boy tarixiy merosini zamonaviy yondashuvlar bilan uyg‘un holda his etmoqda. Aeroportning ushbu rivojlanishda tutgan o‘rni beqiyos bo‘lib, u turizmni faollashtirish, mahalliy iqtisodiyotni jonlantirish va xalqaro hamkorlikni mustahkamlashda strategik vosita sifatida qaralmoqda. Kelajakda aeroport orqali amalga oshiriladigan yangi loyihalar, yo‘nalishlar va xizmatlar nafaqat Samarqandni, balki butun O‘zbekistonni dunyo sayyohlik xaritasida yanada yorqinroq namoyon etishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva, M. (2021). O‘zbekistonda turizm infratuzilmasining rivojlanish tendensiyalari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Azizov, D. (2020). Transport tizimi va logistika: turizmga qo‘llanilishi. Samarqand: Registon nashriyoti.

3. Bekchanov, A. (2022). Xalqaro aeroportlar va ularning iqtisodiyotga ta'siri. Toshkent: Fan va taraqqiyot.
4. Davlat statistika qo'mitasi. (2023). O'zbekiston Respublikasida turizm sohasidagi statistik ko'rsatkichlar. Toshkent.
5. Jalolov, U. (2019). Sayyohlik faoliyatining asoslari. Buxoro: Turon nashriyoti.
6. Karimov, F. (2021). Mintaqaviy turizm va hududiy rivojlanish. Nukus: Bilim nashriyoti.
7. Qodirov, S. (2020). Turizm geografiyasi. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
8. Rustamova, Z. (2023). O'zbekiston aeroportlarida xizmat ko'rsatish sifati: zamonaviy yondashuvlar. Jurnal: Iqtisod va turizm.
9. UNESCO World Heritage Centre. (2022). Samarkand – Crossroad of Cultures. www.unesco.org
10. World Tourism Organization (UNWTO). (2023). International Tourism Highlights. www.unwto.org

Research Science and Innovation House